

Články.

Jiří Malý: Rasy a rasismus (s obr.)	1
Alfons Bašta: Filosofie a technika — a krise západní kultury?	34
Eudolf Mikyška: O ozdravení našich lesů	58
Jiří Stehl: Domáci lékárníka očima přírodovědce	81
Eudolf Souček: Kdy jednáme instinktivně	106
Vlastimil H. Matula: Uvolnění atomové energie	138

Drobné zprávy.

* Jsme jedné krve, ty i já. (Mtk.) Str. 8. — Všimli jste si dobře mrkve? (F. Hořavka.) Str. 8. — I heřmánek vyhubíme? (Dr. Hadač, s obr. V. Hrbek.) Str. 9. — Houby uřezávat nebo vytrhávat? Str. 9. — Spíše stromy nebo byliny? Str. 9. — Proč pijavka nesaže? (M. Štefflová.) Str. 9. — Sežírání mládat samicemi († M. Záleský.) Str. 10. — Záření. Str. 10. — Špatná pěnívost zbytků mýdel (rl.) Str. 10. — Plastické vidění a slyšení filmu. Str. 10. — Podezřelou vodu zbavíme bakterií (L. B.) Str. 11. — Názory i řeč se mění (D. Heyk.) Str. 11. — Čejka je racek, olovo je cin! (F. Slavík.) Str. 11. — Zena. Str. 12. — O penicilinu (Riedl.) Str. 13. — 5000 let starý lom. Str. 13. — Kok-sagyz (-). Str. 13. — Těm, kdo se vrátili z koncentračních táborů. Str. 13. — Za války se rodí víc chlapců (Mtk.) Str. 14. — Každý jsme jiný. Str. 36. — Bakterie a sinice (B. Němec.) Str. 37. — Ovoce, ovoce! (O. M.) Str. 37. — Proč jen na pobřeží — máčka přímořská (Hadač, s obr. V. Hrbek.) Str. 37. — Zvířata a létadla (D. Heyk.) Str. 38. — Silnice a zavodňovací kanály Inků (L. B.) Str. 38. — Mrtvolné jedy (V. Bartoniček.) Str. 38. — Ozon kouzla zbavený. Str. 38. — Polární záře podle staré kroniky (L. Janoušek.) Str. 39. — Na pobřeží ostrova Wight (J. P., s obr. O. M.) Str. 39. — Umělý vitamin C (J. K. Čemus.) Str. 39. — Stárnutí. Str. 40. — Potomstvo jednoho pijáka (L. B.) Str. 40. — Vychovávat nebo se vzdát (O. M.) Str. 40. — Zázrak očí. Str. 59. — Některé bakterie (B. N.) Str. 60. — Rostliny. Str. 60. — Jedovatost kaktusových trnů (rl.) Str. 60. — Lidský nos. Str. 60. — Onemocnění dýchadel (L. B.) Str. 60. — Sportovec. Str. 60. — Indiánský kohout (M. Komárek, s foto krocana.) Str. 61. — K biologickým účinkům atomové bomby (B. Slavík.) Str. 61. — Po penicilinu streptomycin. Str. 62. — Led tlakem taje (Dykyj.) Str. 62. — Aeroplán. Str. 62. — Telefonie po nosné vlně. Str. 62. — Rybí vočka — pomněnky (F. Hořavka, obr. V. Kneblová.) Str. 62. — Za okupace zadržela censura. Str. 63. — Nakažlivé nemoci u nás za války (Vaníček.) Str. 85. — Bakterie se svlékají? (K. Krejčík.) Str. 85. — Jak rychle opravdu létají ptáci? (Hanzák-Bosický.) Str. 86. — Podivný život — červci (M. Štefflová, s obr.) Str. 86. — Ze štika může zavinit i smrt člověka (F. Skorkovský.) Str. 86. — Datel černý jako škodná? (J. Klůz.) Str. 86. — Krása květu parnasia (J. Karásek, s obr.) Str. 87. — Marně jsme hledali sivena (M. Kalibová.) Str. 87. — Záhadné cibule (Sý, foto A. Z. Hnízdo.) Str. 87. — Rostliny a mráz (Hadač.) Str. 88. — V dávných dobách — tis (A. Kneblová, foto E. Šimon.) Str. 89. — Všimněte si květu blatouchu (Holub.) Str. 89. — Naslídle nebo zmrzle brambory. Str. 89. — Americká armáda. Str. 90. — Také v zimě dosti vitaminů (L. Riedl.) Str. 90. — „Brambory“ na nati (J. Pirbas.) Str. 90. — Přírodovědci a filatelie (Holub.) Str. 90. — Starčekovy fousy (V. Kneblová, s obr.) Str. 90. — Výroba voňavek z fosgenu (rl.) Str. 90. — Tři hvězdičky. Str. 91. — Bombardování Prahy. Str. 91. — Zprávy o pokrocích vědy. Str. 91. — Krejčí a antropologie (M. H.) Str. 91. — O škodlivosti a užitečnosti káně (K. Hruška, foto Z. Klůz.) Str. 112. — Lišejníky jako potravina (M. Kalibová.) Str. 113. — Jak se mění složení vody (Dykyj.) Str. 113. — Fantastické údaje o spotřebě potravy u dravých ryb (V. Dyk.) Str. 113. — Velké kroupy a jejich — obyvatele. (V. Sotorník, s obr.) Str. 113. — Penicilin v zubním lékařství (J. Matoušek.) Str. 114. — Jarní únava (B. M.) Str. 114. — Preparační lidských hlav a těl (J. Deyl, s obr.) Str. 114. — Geologický průzkum ze vzduchu v SSSR (Sot.) Str. 115. — Vzkříšení zpuštěné Tennessee

(s obr.) Str. 115. — Pozor, chyba! (Hadač.) Str. 116. — Mlčenlivý svědek bombardování (J. Kouřil, s obr.) Str. 140. — V jaké výšce létají ptáci (J. Hanzák-B. Bosický.) Str. 140. — Kachna, lovec motýlů (J. K. Baby.) Str. 141. — Sloní vši (M. Ká.) Str. 142. — O sympatii rostlin (Hadač.) Str. 142. — Fasciace u bílé lilie (B. Farský, s foto.) — Jaterník a mravenci (Hč.) Str. 143. — Zvláštní účinky atomové bomby (Fr. Hořavka.) Str. 144. — Rychlá chemická sterilisace pitné vody (Hoř.) Str. 144. — Pijte denně mořskou vodu (J. Hurský.) Str. 144. — Výživnost hub (A. Pilát.) Str. 144. — Máslo v horkých krajinách (Hoř.) Str. 144. — Selen (A. Vaško, s obr.) Str. 145. — Podivná ozvěna (Hý.) Str. 145. — Názor na houby z roku 1517 (O. Čepek.) Str. 145. — Zprávy o rozvoji genetiky za světové války (B. Slavík.) Str. 145. — Mráz ze slunce (Hořavka.) Str. 145.

*

Samostatná fotografie: Nestřídám příroda — krajta s antilopou. Str. 1. — Nejčastější „zka menělina“ — dendrity (foto K. Karlík a K. Komárek.) Str. 10, 11. — Nádhera květu — Stapelie (J. V. Staněk.) Str. 19. — Rodinka čápů (J. V. S.) Str. 32. — Splestule blátivá (Staněk.) Str. 33. — Sporučaná rodinka na Sumatře — orang-utan (D. H.) Str. 35. — Rak bahenní (J. Jiřovec.) Str. 43. — Šmel okolitý (K. Komárek.) Str. 47. — O české názvosloví zoologické (V. Bartušek.) Str. 48. — Housenky lysáje prýsového (V. Hrbek.) Str. 52, 53. — Calluma europaea (J. V. Staněk.) Str. 56. — Nejkrásnější ozdoby na vanačím stromě — skořápky radiolarii (J. V. S.) Str. 56. — Věstonická venuše nebo brambor (J. Exner.) Str. 67. — Ztrnulý postoj ropuchy Str. 73. — Iguanodon. Str. 76. — Do prvního roku (foto koťete, M. Gütling.) Str. 80. — Srnčí stopou (K. Karlík.) Str. 82, 83. — Mrož — šelma přizpůsobená mořskému životu. Str. 93. — Krokodíl v knize Hortus Sanitatis z r. 1491. Str. 100. — Co je to? (káň — foto K. Karlík.) Str. 104. — Vrací se nám jaro (květy jabloně.) Str. 105. — Říkají u vás také febrifiku žebříček? (V. Kneblová.) Str. 125. — Obnažená struktura plodu židovské trešně (J. Petrbock.) Str. 127. — První sněhový poprašek (K. Karlík) . . . a poslední sněh na horách. Str. 130, 131. — Samička hmyzu Orgyia antiqua (J. Bejšovec.) Str. 133. — Kdo je toto? — mládě sovy (J. Bejšovec.) Str. 136. — Letící racek (Schack.) Str. 117. — Ráj kachen (J. Kulaš.) Str. 142. — Nové a nové mládí — housátka. Str. 143. — Mrchožrout tmavý (K. Karlík.) Str. 147. — Ůlov pampelišky se včelou (J. Dykyj.) Str. 149. — Mléčná dráha (J. Klepešta.) Str. 160. — Kvítek — zajetí pusinky, lví tlama (A. Kneblová.) Str. 161. — Žulový balvan pucl (E. Šimon.) Str. 167. — Krásy přírody — diatomy (J. V. Staněk.) Str. 169. — Věčná nádhera přírody — květy. Str. 171. — Liščí mládě (J. Dykyj.) Str. 172.

Z přírody.

Pod každým kamenem — Živočichové našich vod (V. Landa, obr. V. J. Staněk a A. Zyka.) Str. 14. — Tragedie ve špaččí budce (Z. Klůz.) Str. 17. — Oman či arnika (V. Hrbek, s foto.) Str. 18. — Ural (R. Rost, s obr. F. Tvrz.) Str. 41. — Mravenci demoralisovaní opojením (L. Hanuš.) Str. 42. — Studium proměnlivosti květů (S. Hejný, s obr.) Str. 44. — Poraněný okružák (A. Příhoda.) Str. 45. — Podivný list vraního oka (Lang, s obr.) Str. 46. — O granátové skále v Táboře (A. Z. Hnízdo.) Str. 46. — Ještě pijavky v lékařství (L. B.) Str. 46. — Vliv větru na růst stromů (s obr., E. Farský.) Str. 63. — Na Sumavě (Holub.) Str. 64. — Co ukazují vrby (s obr., V. Hrbek.) Str. 64. — Siamská kočka (J. Lang, obr. E. Wiškovský.) Str. 65. — Ptáci se vracejí († Jar. Štorkán.) Str. 116. — Zampiony v dolech (L. Kunc.) Str. 118. — Kam se podělí naši chocholouši? (L. Hanuš.) Str. 118. — Poznávání ptáků podle vajec a hnízd (V. Wahl.) Str. 146. — Mravkolev (V. Landa, obr. část J. V. Staněk.) Str. 153. — Bolení (A. J. Hnízdo, s obr.) Str. 155. — Zornice rybího oka (E. Štědrónský, s obr.) Str. 156. — * Doplněk k obr. na str. 133 a 136, Str. 156. — Život

našich okřehků (S. Hejný, s obr. E. Štědrónský a A. Kneblová). Str. 156. — Medovice (J. Žofka, s obr.). Str. 159.

Astronomická zpráva (P. Soják, L. Ludvík). Str. 18, 46, 98, 119, 159.

Rozhledy.

* Hledáme dobré české názvy. Str. 18. — Potřeba jednotného českého názvosloví v tělovědě a živočišopise (J. Draštic). Str. 19. — Poznání (V. Kneblová). Str. 21. — Epistola ovocnická (F. Melichar). Str. 47. — Clověk contra hmyz. — Gesarol a Neocid. (J. Weiser). Str. 65. — Je možno určit hloubku, v níž vznikaly sedimenty? (V. Pokorný). Str. 67. — Vliv planktonu na úbytek kyslíku ve vodě (E. Štědrónský). Str. 68. — Obhajoba lesníků (A. Příhoda). Str. 91. — Paprsky X pomáhají průmyslu (J. Kuba). Str. 92. — Sbírkový X Fendrycha (K. Havlíček). Str. 92. — Do nových zitrků českého ovocnictví (L. Štětka). Str. 92. — *Dalších 25.000 Kčs. Str. 93. — Únava (L. Riedl). Str. 119. — Rychlé klíčení semen (B. Matušík). Str. 120. — Na dně vzdáleného oceánu (M. Flavec). Str. 162. — Co vše je stopou (K. Karlík). Str. 162.

Z přírodovědecké pracovny.

Nové metody v analýze. — Úvod do chromatografické analýzy (J. Košíř, s obr.). Str. 25. — Magnetron (V. Fetrálka). Str. 50. — Štefánikova hvězdárna za revolučních bojů (V. Vanýsek, s obr.). Str. 51. — Akvarium a terarium ve škole (J. K. Baby). Str. 51. — Vápník v seru srnčí zvěře (V. Pujman). Str. 71. — Mikroanalýza v šlechtitelství (K. Komárek). Str. 99. — K čištění satů (Dy). Str. 100. — Stříbrné skla (Dykyj). Str. 100. — Jak vypěstujeme velký krystal (J. Calábek, s obr.). Str. 101. — Kolorimetr. (E. Tesařík, s obr.). Str. 121.

Naše školy.

Reforma vyučování přírodním vědám (O. Matoušek). Str. 20. — Lesní škola přírodovědecké fakulty Karlovy university (Holub). Str. 21. — Přírodovědecké vyučování na slovenských školách (J. Šula). Str. 69. — Nové učebné osnovy přírodních věd na českých školách (J. Šula). Str. 93. — Věnujte nebo prodáte přírodovědecké knihy. Str. 94. — Biologie do obchodních škol (Šu). Str. 94. — Biologie na sovětských středních školách (J. Nykl). Str. 94. — * Jak se nemá učit chemie. Str. 95. — Testy ve škole (O. M.). Str. 95. — O reformu přírodovědeckých fakult (O. Matoušek). Str. 124. — K reformě vyučování přírodním vědám (A. Jelínková). Str. 126. — * Kolem Jiřího z Poděbrad. Str. 127. — Návrh, jenž chce pomoci (P. Jerie). Str. 162. — Jak se nemá učit chemie (P. E.). Str. 163. — „Přírodopis“ (O. M.). Str. 163. — * Knihovna a čítárna přírodovědecké fakulty. Str. 163. — Meteorologická stanice v Trutnově (L. Máslo). Str. 163. — * Otevřeme Středoskolskou kolej Jiříka z Poděbrad. Str. 164.

Príspevky mladých pozorovatelů.

Vrabci a krahulík (L. Vachtová). Str. 22. — Sbíráni členovců v spadanech listů (K. Voleník). Str. 22. — Podivný tvor boží (A. Zouhar). Str. 22. — Můj pokus o množení hub (J. Kujd). Str. 23. — Podivné přátelství kocky (J. Pechalová). Str. 23. — Pozor na sýkorku! (M. Čevela). Str. 23. — Jak umírá nálevník (V. Zych). Str. 23. — Čmelák (M. Matulová). Str. 23. — Z nouze vše dobré (M. Dvořák). Str. 23. — Králík macecha (B. Doubrava). Str. 51. — Užovka a kapřík (P. Madar). Str. 52. — Sta sluneček v lednu (J. Javůrek). Str. 52. — Divná šiška smrková (I. Petrbok, s obr.). Str. 52. — Koroptev (R. Huml). Str. 52. — Rejskeř-kanibal (E. Setkivská). Str. 70. — Štika-kanibal (V. Borek, foto Z. Skřidlo). Str. 70. — Vodomil-kanibal (L. Malý). Str. 70. — Hmyzožravá rostlina (J. Fiedler). Str. 70. — Hnízdění lelka obecného (Z. Černý). Str. 70. — Jak nás drozí hnízdo „chránilo“ při revoluci (E. Dubenský). Str. 96. — Zachráněný kapr (I. Vydrželová). Str. 96. — Výtrusy muchomůrky (J. Sládková). Str. 96. — Dají se pěstovat čmeláci? (L. Havlík). Str. 96. — Žlutá vrstva pod Barrandovem (I. Štafl). Str. 97. — Krystalka bez krystalu (M. Matoušek). Str. 97. — Fauna protipozárních nádrží (P. Říha). Str. 97. — * Všimli jste si válečných odkryvů (M. Káně). Str. 98. — Slepice nebo kohout? (I. Kuklová). Str. 128. — Krahulík (G.

Drašner). Str. 128. — Proč oleandr nerozkvétá? (J. Štádrer). Str. 128. — Co kvědo v prosinci 1945 v Praze na ulici (I. Petrbok). Str. 128. — Pích na bramborech (J. Kohoutková). Str. 164. — Jak jmenují u nás rostliny (L. Slezák). Str. 164. — Zajčkové (A. Kuliš). Str. 164. — Kosi tragédie (J. Mareš). Str. 165. — Moje lastička (E. Nauman, foto Sojka). Str. 165. — Škůdce ovocných stromů (M. Šindler). Str. 165. — Klíčení kopretiny (J. Fiedler). Str. 165. — Dotaz o slunečnicích (M. Matoušek). Str. 165.

Jetelový trojlístek (O. Lhotský, s obr.). Str. 23. — Proč a kde se vyskytují zubocárnici (J. Patočka). Str. 24. — Inteligence hmyzu (J. Brčák). Str. 24. — Chraňte přírodní krásy (M. Medlinová). Str. 53. — Za jak dlouho rostou houby (V. Felix). Str. 53. — Čečetky (S. Svoboda). Str. 53. — Krystaly štavelanu vápenatého v buňkách kořene hrachu (V. Hrubec). Str. 54. — Vypalování trávy vždy škodí! (V. Ložek). Str. 54. — Neopatrná viastovka (V. Sinkora). Str. 71. — Sferolitické krápníky u Tetina (P. Šantrůček-O. Motl, s obr.). Str. 71. — Pod každým kamenem — pijavky (L. Nemrava). Str. 71. — Srostlice kozáka (J. Hlaváček). Str. 71. — Obří hrnce na šumavě (R. Roubal, s obr.). Str. 98. — Pambíčkový vočík. — pomněnka (M. Jiráková). Str. 98. — Parasiti na perločkách (V. Skuhřavý, s obr.). poznámka V. L.). Str. 99. — Ornithologické pozorování na Dunaji (J. Somogyi). Str. 99. — Dva vzácní dravci (K. Hudec). Str. 99. — Zatmění Měsíce (J. Bušek). Str. 128. — Encystace kořenových (M. Štěpánek, s obr.). Str. 129. — Branchiomycetomyces (Z. A. Chadt). Str. 129. — Kulík říční na Pardubicku modřinky (S. Grünzweig). Str. 166. — Kvalitativní a kvantitativní analýza ptačtva (Z. Duben). Str. 167. — Zpráva o skupině slunečních skvrn (Z. Čepelcha). Str. 167. — Kvetiny, které neznašají vůně svých květů (J. Vašečka). Str. 167. — Jarní tah vodního ptačtva na Jaroměřsku (J. Veselovský). Str. 167.

Z veřejného života.

Intelligence bez rozpaků (O. M.). Str. 27. — * Je jistě neobvyklé. Str. 28. — * Akční výbor spolku posluchačů přír. věd. Str. 28. — * Přírodovědecké přednášky na vysokých školách. Str. 28. — * Co dělají mladí přírodovědci na Slovensku? Str. 28. — * Všecky kolegy přírodovědce. Str. 28. — Prof. dr. Bohumil Němec (O. M., s obr.). Str. 29. — * Čtvrt století přírodovědecké fakulty (M.). Str. 29. — * Ano nebo ne? Str. 54. — * Překvapením v pokrokovém parlamentě (O. M.). Str. 55. — * 50.000 Kčs věnoval. Str. 55. — * Věda ani umění. Str. 55. — * Víte o významném ústavu pedagogickém? Str. 55. — * Mladí prozkoumávají Lužické hory (V. L.). Str. 55. — * V mimořádném letním semestru (M. Stefflová). Str. 55. — * Zvyk hubovat na byrokracii úřadů. Str. 55. — * Češi a židé (O. Matoušek). Str. 73. — * Osudy botanického oddělení Národního musea (I. Klášterský). Str. 74. — Zapomenutá zoologická varta za okupace (J. Obenberger). Str. 74. — Smutný osud životního díla — J. Mužik (O. Špringer). Str. 75. — I seznam přednášek (Holub). Str. 75. — Kolik univerzit? (O. M.). Str. 75. — Valná hromada SPV (Miš.). Str. 75. — * O pokrocích přírodních věd. Str. 75. — Akademický odbor Přírodovědeckého klubu (pz). Str. 76. — * Congressus (Holub). Str. 76. — Povaha Čechů a povaha Slováků (V. Fabry). Str. 130. — Co bude s našimi musei? (O. M.). Str. 134. — * Rektor prof. dr. Jan Bělehrádek. Str. 134. — * Prof. dr. Bohumil Němec. Str. 134. — Biologie našich novin (P. Melichar). Str. 168. — Zoologická zahrada v Plzni (H). Str. 168. — Nové rašelinářské středisko (S). Str. 170. — Mendělejevo museum. Str. 170.

* Nekrology: František Ulrich, Ludmila Slávková, Radim Nováček, Vojtěch Rosický (I. Rott, s obr.). Str. 70. — Muž: Ladislav Rašín (O. M.). Str. 76. — Jaroslav Storkán, Jaromír Šámal, Jiří Baum (V. Breindl, s obr.). Str. 77. — * Otakar Fendrych. Str. 78. — * Josef Jan Frič. Str. 78. — * Maruška Jonová. Str. 78. — Zdeněk Jaroš (O. M.). Str. 134. — Alfred Hořice (Z. Veselovský). Str. 134.

O knihách.

Str. 31, 78, 102, 134, 170.

Hovorna.

Str. 31, 79, 103, 135, 172.